

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Egyed István ügyvéd által képviselt dr. I.rendű felperes neve (I.rendű felperes címe) I. rendű, a dr. Tóth Marianna ügyvéd által képviselt II.rendű felperes neve (II.rendű felperes címe) II. rendű, III.rendű felperes neve (III.rendű felperes címe.) III. rendű felpereseknek, a dr. Kovács L. László ügyvéd által képviselt törvényes képviselő neve (törvényes képviselő címe), mint törvényes képviselő által képviselt alperes neve alperes ellen, szóbeli végrendelet érvényességének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2011. május 3. napján meghozott 21.P.20.843/2010/9. számú ítélete ellen a II-III. rendű felperesek részéről 10. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a II-III. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek személyenként 127.000 (Százhuszonhétezer) forint másodfokú perköltséget, valamint térítsenek meg az államnak - a Nemzeti Adó- és Vámhivatal külön felhívására - személyenként 450.000 (Négyszázötvenezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Sz.J.É. b-i T. út 4/D. szám alatti lakos (továbbiakban: örökhagyó) 2007. december 26. napján leszármazó és házastárs hátrahagyása nélkül elhunyt. A hagyatéki eljárásban kibocsátott hirdetményre öröklésre jogosult rokon nem jelentkezett. A hagyatéki leltár felvételekor bejelentésre került, hogy az örökhagyó **K.K.** és **T.L.** tanúk jelenlétében szóban végrendelkezett, melyre alapítva a felperesek igényt tartottak a végrendelettel nekik juttatott hagyatéokra. A közjegyző a bejelentett végrendeleti tanúkat kihallgatta, melyre az alperes úgy nyilatkozott, hogy a szóbeli végrendeletet nem ismeri el érvényesnek, mert annak törvényi feltételei nem teljesültek. Az öröklési jogvitára figyelemmel a közjegyző az örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal a törvényes öröklés rendje szerint az alperesnek adta át és felhívta a felpereseket, hogy figyelembe nem vett igényüket perrel érvényesíthetik. A hagyatékátadó végzés indokolása szerint a hagyatéki eljárásban a szóbeli végrendelet alaki feltételei vizsgálhatók. A közjegyző megállapította, hogy a végrendelet alakilag aggályos, mivel az a jogszabályban előírt feltételeknek nem

felel meg, ugyanis az örökhagyó írásbeli végrendeletet diktált, amit azonban az örökhagyó és a tanúk nem írtak alá.

A felperesek módosított keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az örökhagyó B-en, 2007. december 23-án K.K. és T.L. tanúk előtt tett szóbeli végrendelete érvényes. Álláspontjuk szerint a tanúk egybehangzóan igazolták, hogy a Ptk. 634. §-a szerinti feltételek teljesültek. Az örökhagyó súlyos, daganatos betegségben szenvedett, melynek következtében halála bármikor bekövetkezhetett. 2007. december 23-án az örökhagyó gyenge volt, egyik kezébe infúzió volt bekötve és a másik kezét is alig-alig tudta használni. A Ptk. 635. § (1) bekezdésében írt feltételek is maradéktalanul teljesültek, a hagyatékátadó végzés indokolásával szemben az örökhagyó nem tervezetet diktált, a tanúk nyilatkozata szerint előttük elejétől végéig elmondta végakarátát és szóban meg is erősítette, hogy ez az ő végrendelete. Az a szóbeli végrendelet érvényességét nem érinti, hogy a végrendeletet a felek megfelelő formában akarták leírni, és utána azt az örökhagyóval aláíratni, ami azonban halála folytán már nem történhetett meg.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, védekezése szerint a szóbeli végrendelet törvényi feltételei nem teljesültek. A Ptk. 634. §-ában írt feltételeknek együttesen kell fennállniuk. A rendelkezésre álló adatok szerint az örökhagyó halála előtt ugyan kórházban tartózkodott, állapotában azonban olyan rendkívüli jelleget öltő, hirtelen ugrásszerű súlyos hanyatlás nem volt, ami már közvetlenül veszélyeztette volna életét, továbbá a jogszabály által meghatározott rendkívüli helyzet fennállta sem állapítható meg. A tanúk vallomásából kitűnően 2007. december 23-án az örökhagyó gyengesége ellenére jól volt, és olyan körülmény nem merült fel, ami kizárta vagy korlátozta volna írásbeli magánvégrendelet tételét. A Ptk. 635. § (1) bekezdésében foglaltakkal kapcsolatban hivatkozott arra, miszerint az örökhagyó tett ugyan utalást a tekintetben, hogy kikre szándékozik hagyni vagyonát, azonban nem jelentette ki, hogy szóbeli nyilatkozata az ő végrendelete. A tanúk vallomásából kitűnően az örökhagyó szándéka ténylegesen írásbeli végrendelet tételére irányult, aminek előkészítésében illetve az ezzel kapcsolatos teendők elvégzésében az örökhagyó és a tanúk meg is egyeztek. A szóbeli végrendelet létrejöttéhez az örökhagyónak tudatában kell lennie annak, hogy szóbeli végrendeletet tesz, szándékának erre kell irányulnia és kijelentéseivel ezt kell kifejeznie. A tanúk vallomásából kitűnően az örökhagyó nem szóbeli végrendeletet tett, hanem írásbeli végrendeletet diktált, ami azonban annak aláírása hiányában nem jött létre.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felpereseket, hogy fizessenek meg az alperesnek 625.000 forint perköltséget, továbbá térítsenek meg az államnak 900.000 forint kereseti illetéket. A megállapított tényállás szerint az örökhagyót 2007. december 13-án szállították kórházba, ahol kivizsgálása alapján megállapítást nyert, hogy előrehaladott daganatos megbetegedése van. A kórházban az örökhagyó 2007. december 20-ig naplót vezetett. 2007. december 23-án délelőtt K.K. és T.L. meglátogatták az örökhagyót. T.L. rákérdezett az örökhagyóra, hogy mi lesz a dolgaival, van-e végrendelete, melyre az örökhagyó azt válaszolta, hogy vérszerinti rokonai nincsenek, majd közölte, hogy lediktálja

végrendeletét. **T.L.** papírt és tollat vett elő és leírta az örökhagyó nyilatkozatát, mely szerint minden ingó- és ingatlan vagyonát a felperesekre, asztrológiai hagyatékát, könyveit, tanulmányait pedig a **B.E.** Társaságra, a B-nál lévő kintlévőségeit pedig a T. Magazinra hagyja. A leírás során vita kerekedett az I. és III. rendű felperesek lakcímének házszáma tekintetében, melynek kiderítését a két tanú vállalta. Megbeszélték az örökhagyóval, hogy az ünnepek után végrendeletét véglegesítik, legépelik, ügyvédtől kérnek tanácsot annak formai követelményeiről, illetve majd ügyvédet visznek be a kórházba az örökhagyóhoz, és majd ezt követően kerül aláírásra a végrendelet.

A szóbeli végrendelet érvényességi feltételeit a Ptk. 634. § -a valamint a 635. § (1) bekezdése határozza meg. Az alperes helytállóan hivatkozott arra, hogy a végrendelkezés alapvető feltétele az örökhagyó végrendelkezésre irányuló akarata, ezért az örökhagyónak tudatában kell lennie annak, hogy végrendeletet tesz, szándékának is erre kell irányulnia és kijelentéseivel is ezt kell kifejezésre juttatnia. A peradatok alapján az örökhagyó végrendelkezési akarata kétséget kizáróan megállapítható, az azonban nem bizonyított, hogy szándéka szóbeli végrendelkezésre irányult. A hagyatéki eljárásban a két végrendeleti tanú úgy nyilatkozott, hogy kijelentése szerint az örökhagyó diktálta a végrendeletét, és úgy gondolta, hogy azt az örökösök címeinek pontosítását követően alá fogja írni. A tanúk perbeli kihallgatásuk során a hagyatéki eljárásban tett vallomásukat részben megváltoztatták. **K.K.** vallomása szerint nem az örökhagyó, hanem ő és a másik tanú gondolták úgy, hogy később szeretnék a végrendeletet egy ügyvéddel megbeszélni és az örökhagyó azt is mondta, hogy ez volt az ő szóbeli végrendelete. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a tanú a hagyatéki eljárásban és a bírósági tárgyaláson tett vallomása közötti ellentmondást nem tudta feloldani. **K.K.** perbeli vallomását részben cáfolta **T.L.** vallomása, akinek nyilatkozata szerint a hagyatéki eljárásban azért mondta azt a közjegyző kérdésére, miszerint az örökhagyó részéről nem hangzott el az, hogy ez az ő szóbeli végrendelete, mert erre nem emlékezett. A hagyatéki eljárásban tett vallomását fenntartva nyilatkozott akként, hogy ő és a másik tanú remélték azt, hogy az örökhagyó alá fogja írni az írásba foglalt végrendeletét, és ő kérte azt is, hogy arra tegyenek dátumot.

Utalt továbbá az elsőfokú bíróság arra is, hogy az életet fenyegető rendkívüli helyzet és az írásképeség vizsgálata orvosi szakkérdés. A felperesek a bíróság bizonyítási teherrel történő kioktatását követően az előírt határidőben az adott feltételek vonatkozásában bizonyítási indítványt nem terjesztettek elő, ily módon a Ptk. 634. §-ában foglalt konjunktív feltételek fennállását nem bizonyították. A kifejtettek alapján az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Pervesztességük folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint egyetemlegesen kötelezte a felpereseket az alperes részére 625.000 forint ügyvédi munkadíjból álló perköltség megfizetésére, melyből 125.000 forint az áfa. Az ügyvédi munkadíjat a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése alapján mérsékelt összegben állapította meg, tekintettel arra, hogy a bíróság az ügyben összesen két tárgyalást tartott, az alperes képviselője egy előkészítő iratot terjesztett elő. A felperesek a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2)

bekezdése szerint egyetemlegesen kötelesek továbbá megfizetni a le nem rótt 900.000 forint kereseti illetéket.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a II. és III. rendű felperesek terjesztettek elő fellebbezést, melyben kérték, hogy az ítélőtábla azt megváltoztatva állapítsa meg a szóbeli végrendelet érvényességét és kötelezze az alperest a perrel kapcsolatban felmerült költségek viselésére. Másodlagos fellebbezési kérelmükben a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kérték.

Fellebbezésük indokolásában a fellebbezők hivatkoztak arra, hogy az eljárás során csatolt halotti zárójelentésből kitűnően az örökhagyónak méhnyakrákja volt, állapota 2007. december 23-tól folyamatosan romlott, majd december 26-án keringése és légzése is leállt, melynek következtében elhunyt. A peradatok szerint 2007. december 23-án az örökhagyó T.L. és K.K. együttes jelenlétében végrendelkezett, melynek tartalmát az egyik tanú lejegyzetelte, ami az adott helyzetben életszerű volt, mivel a végrendelkezés több örököst, illetve ingó- és ingatlan hagyatékot tartalmazott. A Ptk. 634. §-a a szóbeli végrendelet alkotásának feltételeként jelöli meg, hogy az örökhagyó életét fenyegető rendkívüli helyzetben legyen és írásbeli végrendeletet egyáltalán nem vagy csak jelentékeny nehézséggel tehetne. K.K. tanú bemutatta az örökhagyó naplóját, amit 2007. december 20-ig vezetett a kórházban. A bejegyzésekből megállapítható, hogy az örökhagyó fájdalommal küszködött, írása a nap végi bejegyzéseknél már csak nehezen olvasható. A napló 2007. december 20. napját követően bejegyzést nem tartalmazott, mert az örökhagyó már írni nem tudott, ezért írásbeli magánvégrendeletet sem tudott volna tenni. K.K. vallomásából kitűnően az örökhagyót etetni kellett, mert semmilyen tárgyat nem tudott a kezében fogni. A hivatkozott zárójelentésből kitűnően az örökhagyó állapota 2007. december 23. napját követően fokozatosan romlott és három nap múlva meghalt. A karácsonyi ünnepek alatt közvégrendelet tétele kizárt, ezért a Ptk. 634. §-ában írt feltételek az örökhagyó haláláig fennálltak. Ezért kizárható az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy az örökhagyó írásbeli végrendelet alkotására képes volt.

Az elsőfokú ítélet indokolása a tanúk vallomásának ellentmondásosságára helyezi a hangsúlyt. A tanúk csak lejegyzetelték az örökhagyó által előadottakat, annak érdekében, hogy azt pontosan tudják az örökösök felé prezentálni, ezért irreleváns, hogy azt milyen részletességgel tették meg, és hozzá nem értésük folytán milyen feltevéseik voltak a végrendelet ügyvéd által történő ellenőrzésére, melyre az örökhagyó halála miatt nem került sor. E tényeket és körülményeket az elsőfokú bíróság nem hagyhatta volna figyelmen kívül.

A Ptk. 635. § (1) bekezdése szerinti feltételek fennállása bizonyított, a végrendeletet az örökhagyó egész terjedelmében K.K. és T.L. tanúk együttes jelenlétében magyar nyelven szóban előadta. Ebből következően szóban végrendelkezett, amit ki is nyilvánított és ezt az alperes sem vitatta.

A bizonyítással kapcsolatban a II. és III. rendű felperesek utaltak arra, hogy a magyar nyelven, érthetően megfogalmazott halotti zárójelentésre figyelemmel álláspontjuk szerint a szakértői bizonyítás szükségtelen volt.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a fellebbező felperesek másodfokú perköltségben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a perbeli esetben a szóbeli végrendelet törvényi feltételei nem teljesültek. A fellebbező felperesek tévesen jutottak arra a következtetésre, miszerint az, hogy az örökhagyó 2007. december 20. napjáig vezetett naplót, azt bizonyítja, hogy ezt követően akadályoztatva volt abban, hogy végakarátát írásban rögzítse vagy legalább azt kézjeggyel lássa el. Annak, hogy az adott időpontot követően az örökhagyó naplóját nem vezette, számos más oka is lehetett, ezért ennek ténye nem tekinthető az életét fenyegető rendkívüli helyzet fennállását igazoló bizonyítéknak. Nem bizonyított továbbá K.K. tanúnak az az állítása, miszerint az örökhagyót etetni kellett, aki semmilyen tárgyat nem tudott kezében fogni. T.L. tanú vallomásából kitűnően a végrendeletkezés időpontjában az örökhagyó beszédes, élénk és agilis volt, nem látta rajta, hogy esetleg 1-2 napon belül meg fog halni. Ellentmondásos a fellebbezés azon állítás tekintetében miszerint a tanúk csak lejegyzetelték az örökhagyó által előadottakat, hogy azt pontosabban tudják az örökösök felé prezentálni. Ez ellentmond a tanúk vallomásának, ugyanis T.L. nyilatkozata szerint az örökhagyó kérte, hogy másnap menjenek be hozzá a kórházba, hogy a végrendelet pontosítását megbeszéljék. A szóbeli végrendelet intézménye azt hivatott biztosítani, hogy arra csupán a legvégsőbb esetben kerülhessen sor, amikor a körülmények folytán írásbeli végrendelet tételére nincs lehetőség. A tanúk vallomásából kitűnően a perbeli esetben erről nem volt szó, a tanúknak nem kellett számolniuk az örökhagyó rövid időn belül bekövetkező halálával. Vallomásuk azt támasztja alá, hogy a kérdéses időpontban az örökhagyó sem tekintette nyilatkozatát szóbeli végrendeletnek, figyelemmel arra, hogy szándékában állt azt utóbb egy későbbi időpontban „pontosítani”. A fellebbezés maga utal a szóbeli végrendelet érvényességéhez szükséges, a Ptk. 634. §-ában megjelölt feltételekre, amelyek az alperes álláspontja szerint nem teljesültek, és melyek vonatkozásában a tanúk vallomása ellentmondásos.

A Ptk. 635. §-a (1) bekezdése szerinti feltételek vonatkozásában az alperes utalt arra, miszerint az a tény, hogy az örökhagyó az általa előadottakat „pontosítani” kívánta, nyilatkozata nem tekinthető a jogszabály által megkívánt, „egész terjedelmében szóban előadott” végrendeletnek. T.L. tanú vallomása szerint az örökhagyó egyhuzamban mondta el amit akart, és nem fűzött hozzá semmit. Ebből következően az a törvény által megkövetelt nyilatkozat az örökhagyó részéről nem hangzott el, mely szerint kijelenti, hogy szóbeli nyilatkozata az ő végrendelete. Ez részéről okszerű volt, mivel a tanúvallomásokból kitűnően végakarátát az örökhagyó maga is utóbb pontosítani kívánta, ezért nyilatkozatát nem tekintette szóbeli végrendeletnek, hanem legfeljebb egy leendő végrendelet vázlatának.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállás megállapításához a felek által indítványozott bizonyítást lefolytatta. Olyan ok nem merült fel, ami az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolná, ezért az ítéltábla azt érdemben bírálta felül.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok okszerű mérlegelésével a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntése és annak indokolása is megalapozott.

Téves az a fellebbezési érvelés, miszerint a tanúk vallomása alapján bizonyított, hogy előttük az örökhagyó szóban végrendelkezett, amit ki is nyilvánított. Önmagában az, hogy az örökhagyó két tanú jelenlétében szóban előadja végakarata tartalmát, nyilatkozatát nem teszi szóbeli végrendeletté. A szóbeli végrendelet létrejöttéhez az örökhagyónak tudatában kell lennie annak hogy végrendelkezik, szándékának is erre kell irányulnia, amit kijelentéseivel is kifejezésre kell juttatni. Az elsőfokú bíróság a tanúk vallomása alapján helytállóan állapította meg, hogy az örökhagyó a perbeli esetben annak írásbeli rögzítéséhez diktálta végakarata és szándéka arra irányult, hogy azt később egyes adatok pontosítását követően alá fogja írni. Mindezekből egyértelműen következik, hogy szándéka nem szóbeli, hanem írásbeli magánvégrendelet alkotására irányult. Erre figyelemmel a Ptk. 635. § (1) bekezdésében írt feltételek nem teljesültek. Helytálló az indokolás a Ptk. 634. §-ában írt feltételek vonatkozásában is, melyek bizonyítása a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a felpereseket terhelte. Ezzel összefüggésben az elsőfokú bíróság helytállóan utalt arra, hogy az életet fenyegető rendkívüli helyzet és az írásképeség vizsgálata orvosi szakkérdés, a felperesek azonban, megfelelő tájékoztatás ellenére, szakértő kirendelésére indítványt nem terjesztettek elő, ezért az adott érvényességi feltételek fennállását nem bizonyították. Téves az a fellebbezési érvelés, miszerint az érthető nyelven megfogalmazott halotti zárójelentésre tekintettel a szakértői bizonyítás szükségtelen. A zárójelentésben foglalt orvosi adatok értékelése és azok alapján az örökhagyó állapotának megítélése különleges szakértelmet, ezáltal szakértői bizonyítást igényel, mely nélkül a Ptk. 634. §-ában írt feltételek nem ítéltelők meg.

A kifejtettek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta. Pervesztességük folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felpereseket az alperesnek járó másodfokú perköltség, a képviselével felmerült ügyvédi munkadíj megfizetésére. Ennek mértékét az ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése alapján a képviselő kifejtett tevékenysége mérlegelésével állapította meg, ami az áfát is tartalmazza. A fellebbező felperesek a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelt 13. § (2) bekezdése szerint kötelesek továbbá megfizetni az államnak az illetékfeljegyzési joguk folytán le nem rótt fellebbezési illetéket.

Budapest, 2012. április 12.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hegedűs Mária s.k.
előadó bíró

. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
Szigeti Krisztina
írnok